بەناوی خودای بەخشندەو میهرەبان

بەناوی گەلەوە

پەرلەمانی کوردستان – عێراق

پاڵپشت بەحوکمەکانی بڕگەی (1) لە ماددەی (56)ی یاسای ژمارە (1)ی ساڵی 1992ی هەموارکراوو، لەسەر ئەوەی .... پەرلەمانی کوردستان – عێراق، لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە ( )ی گرێدراو لە ڕێکەوتی / /2015، بڕیاری دەرچوواندنی ئەم یاسایەی دا:

یاسای داواکاری گشتی لە هەرێمی کوردستان – عێراق

ژمارە ( )ی ساڵی 2015

دەروازەی یەکەم

بەشی یەکەم

زاراوەو پرنسیپە گشتییەکان

یەکەم: زاراوەکان

ماددەی (1):

مەبەست لەم زاراوانەی لە خوارەوەدا هاتوون ماناکانی بەرامبەریانە:

هەرێم: هەرێمی کوردستان – عێراق.

دەسەڵاتی دادگەریی: دەسەڵاتی دادگەریی هەرێمی کوردستان – عێراق.

یاسای دەسەڵاتی دادگەریی: یاسای دەسەڵاتی دادگەریی هەرێمی کوردستان – عێراق ی ژمارە (23)ی ساڵی 2007.

داواکاری گشتی: دەزگای داواکاری گشتیی هەرێمی کوردستان – عێراق.

ئەنجومەنی دادگەریی: ئەنجومەنی دادگەریی هەرێمی کوردستان – عێراق.

ئەنجومەنی داواکاری گشتی: ئەنجومەنی داواکاری گشتیی هەرێمی کوردستان – عێراق.

سەرۆك: سەرۆکی داواکاری گشتیی هەرێمی کوردستان – عێراق.

دادوەری داواکاری گشتی: سەرۆك و ئەندامانی داواکاری گشتیی هەرێمی کوردستان – عێراق.

دووەم: پرنسیپە گشتییەکان

ماددەی (2):

1– داواکاری گشتی دەزگایەکی دادگەرییە لە پێکهاتەکانی دەسەڵاتی دادگەریی و لە کارەکانیدا سەربەخۆیەو ئەو دەسەڵاتانە پیادە دەکات کە بە یاسا پێی راسپێردراوەو خاوەنی کەسایەتی مەعنەوی و سەربەخۆیی دارایی و کارگێڕییە.

2– داواکاری گشتی بودجەیەکی سەربەخۆی هەیەو دەخرێتە پاڵ بودجەی دەسەڵاتی دادگەریی و دەبێتە بەشێکی بودجەی گشتی هەرێم.

3– داواکاری گشتی نوێنەرایەتی کۆمەڵگە دەکات و چاودێریی مەشروعیەت دەکات.

4– دادوەرانی داواکاری گشتی لە ئەنجامدانی ئەرکەکانیان سەربەخۆن و جگە لە یاسا هیچ دەسەڵاتێکیان لەسەردا نیە.

5– سەرۆك و دادوەرانی داواکاری گشتی شیاوی لەکار لابردن نین تەنها لەو حاڵەتانە نەبێت کە لە یاسادا باسکراون.

6– داواکاری گشتی یەك قەوارەیەو پارچە پارچە ناکرێت، وە هەر ئەندامێکی شوێنی ئەندامەکانی دیکەی دەگرێتەوە لە پیادەکردنی دەسەڵاتەکانیان، ئەویش لە سنووری دەسەڵاتی جۆریی و شوێنیی هەر یەکێکیان.

7– دادوەری داواکاری گشتی بەرامبەر دەرئەنجامی کارەکانی یان هەڵسوکەوتەکانی لە بواری پیادەکردنی دەسەڵاتەکانی لێپرسینەوەی لەگەڵدا ناکرێت.

بەشی دووەم

دەسەڵاتە گشتییەکان

ماددەی (3):

داواکاری گشتی ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوە پیادە دەکات:

1– پاراستنی سیستەمی هەرێم و ئاسایش و دامەزراوەکانی و مایەو بەرژەوەندییە گشتییەکان لە چوارچێوەی چاودێریکردنی مەشروعیەت و چەسپاندنی سەروەری یاسا، و دروست پیادەکردنی حوکمەکانی و بەو رێگەیانەی لە یاسادا بڕیاردراون.

2– رووبەروبوونەوەی سەرجەم شێوەکانی گەندەڵی و پێشێلکارییە یاساییەکان و وەرگرتنی سکاڵای پەیوەست پێیانەوەو تێڕوانین لە تۆمارو دۆکیومێنت و بەڵگەنامە فەرمییەکان لە گشت وەزارەت و فەرمانگەو دامەزراوەکانی هەرێم ئەوانیش پێویستە لەسەریان ئاسانکاری پێویستە بکەن بۆ هەڵسان بەم کارە.

3– پاراستنی کۆمەڵگەی کوردستانیی و بەهاو کەلتورو سیستەمی گشتی و ئادابی گشتی و ژینگەی هەرێم بەو ئامرازانەی لە یاسادا بڕیاریان لەسەر دراوە.

4- تانەلێدان لە نادەستوریی یاساکان لە لای دادگای تایبەتمەندەوە.

5- دەسنیشانکردنی حاڵەتەکانی پێشێلکردنی مافەکانی مرۆڤ لە هەرێمداو گرتنەبەری رێکارەکان دەربارەیانەوە بەپێی یاسا.

6- کارکردن لەگەڵ لایەنی پەیوەندار بۆ ئاشکراکردنی تاوانەکان و ئەنجامدەرەکانیان و رەوانەکردنیان بۆ دادگا تایبەتمەندەکان.

7- بەشداریکردن لەگەڵ دادگاکان بەمەبەستی رەچاوکردنی پابەندبوون بەسەقفی ماوە دیاریکراوەکان بۆ یەکلاکردنەوەی دەعواکان و کارکردن لەسەر خێرایی یەکلاکردنەوەیان لە رێگەی دوورکەوتنەوە لە دواخستنی دادگاییکردنەکان بەبێ پاساو بەتایبەتیش ئەو تاوانانەی پێشێلی ئاسایش و ئابوری هەرێم و سیستەم ومایەو بەرژەوەندییە گشتییەکان دەکات و گرتنەبەری رێکارەکان لەکاتی پێشێلکردنیان.

8- چاودێریکردنی مەشروعیەت و چاك پیادەکردنی یاساو پێڕەوو رێنمایی و چاودێریکردنی جێبەجێکردنی بڕیارو حوکم و فەرمان و رێوشوێنەکان و دەسنیشانکردنی سەرپێچی و پێشێلکارییە یاساییەکان و گرتنەبەری رێکارەکان لەکاتی پێشێلکردنیاندا.

9- هەڵسەنگاندنی یاسا بەرکارەکان و پرۆژە یاسا پێشنیارکراوەکان بۆ زانینی مەودای وەکیەکی لەگەڵ واقیعی پەرەسەندوو مەودای پێشێلکردنی مافی گشتی و مایەو بەرژەوەندییەکانی هەرێم و پێشکەشکردنی پێشنیار دەربارەیان بۆ لایەنی پەیوەندارەو پێویستە لەسەر ئەو لایەنانەی پرۆژە یاسا پێشکەش دەکەن بیروبۆچوونی داواکاری گشتی دەربارەیانەوە وەربگرن.

10- تانەلێدان لە پێڕەوو رێنمایی و فەرمان و بڕیاری پەیوەست بە بەرژەوەندی گشتی کە لە لایەن وەزارەت و فەرمانگەو دامەزراوەکانی هەرێم و دەستەو ئەنجومەن و لیژنەکانی دەردەکرێن لەبەردەم دەستەی گشتی ئەنجومەنی شورای هەرێمەوە.

11- پاراستنی خێزان و منداڵ و مافەکانیان و دەسنیشانکردنی حاڵەتەکانی پێشێلکردنیان و گرتنەبەری رێکارەکان بۆ رێگەگرتن لێیان.

12- پشکنینی سەرجەم شوێنەکانی گرتن و خانەکانی چاکسازی و گرتووخانەکان و چاودێریکردنی بارودۆخی حوکمدراوان و راگیراوان تیایانداو ئازادکردنی ئەوانەی بەبێ بڕیاری دادگا بەپێچەوانەی یاسا دەسبەسەرکراوان پاش رێکخستنی کۆنووسێك لەم بارەیەوەو، لێپرسینەوەکردن لەگەڵ ئەوانەی کاربەدەستن تیایاندا لە حاڵەتی پێشێلکردنی ئەرکەکانیان و رەوانەکردنیان بۆ لێکۆڵینەوە.

13- دەسنیشانکردنی پێشێلکارییە یاساییەکان لە زیادکرن و کەمکردنەوەکانی تایبەت بە مایەی گشتی و گرتنەبەری سەرجەم رێکارە یاساییەکان پێویست بۆ پاراستنیان، و پێویستە لەسەر وەزارەت و فەرمانگەکانی هەرێم لە ماوەیەك لە (5) پێنج رۆژ تێپەڕ نەکات کۆپیەك لە کۆنووسەکانی زیادکردن و کەمکردنەوە بۆ داواکاری گشتی بنێرن.

دەروازەی دووەم

ئەرکە سزاکاریی و مەدەنیەکانی داواکاری گشتی

بەشی یەکەم

جولاندنەوەی دەعوای سزاکاریی و بەدواگەڕان و کۆکردنەوەی بەڵگەو لێکۆڵینەوە تیایاندا

ماددەی (4):

تەنها داواکاری گشتی بەشێوەیەکی حەصری جگە لە لایەنی دیکە تایبەتمەند دەبێت بەمانەی خوارەوە:

یەکەم: جولاندنەوەو بەرزکردنەوەی دەعوای سزاکاری و دەسکردن پێیەوەو ئەنجامدانی لێکۆڵینەوە تیایانداو مامەڵەکردن لەگەڵیاندا بەپێی یاسا.

دووەم: نوێنەرایەتیکردنی مافی گشتی تۆمەتبارکردن لە دەعوای سزاکاریی و ئامادەبوون لەبەردەم دادگاکانداو پێشکەشکردنی بەڵگەی سەلمێنەر تیایاندا بۆ هێنانەکایەی دادپەروەری.

سێیەم: پیادەکردنی سەرجەم دەسەڵاتەکانی پێسپێردراو بە دادوەرانی لێکۆڵینەوە کە لە یاسای بنەماکانی دادگاییە سزاکارییەکانی هەموارکراوی ژمارە 23ی ساڵی 1971دا و یاساکانی دیکەدا هاتوون.

چوارەم: چاودێری و سەرپەرشتیکردنی لێکۆڵەرەکان و کارەکانی ئەندامانی بەرزەفتەکردنی دادگەریی لە کاتی هەڵسانیان بە رێکارو بەدواگەڕان لە تاوانەکان و فەرمان پێکردنیان و لێپرسینەوەکردن لەگەڵیاندا لە حاڵەتی پێشێلکردنی ئەرکەکانیان لە هەردوو لایەنی بەرزەفتەیی و سزاکارییەوە.

پێنجەم: پێدانی زانیاری دەربارەی کێسەکانی لێکۆڵینەوەو بڕیارو حوکمە دادگەرییەکان و بڵاوکردنەوەی دۆکیومێنتەکان بۆ دەزگاکانی راگەیاندن بەپێی حوکمەکانی یاساکان بەو شێوەیەی نهێنی و رێڕەوی لێکۆڵینەوەو دادگاییکردن پێشێل ناکات.

ماددەی (5):

یەکەم: بڕیارەکانی دادوەری داواکاری گشتی تایبەتمەند بە لێکۆڵینەوە شیاوی تانەلێدان دەبن لەبەردەم دادگای تاوانکاریی بەسیفەتی تەمییزی لەلایەن کەسانی پەیوەندارەوە لە ماوەی سی رۆژ لە رێکەوتی دەرکردنیان.

دووەم: پێویستە لەسەر دادوەری داواکاری گشتی تایبەتمەند بە لێکۆڵینەوە لە تاوانەکان بڕیارەکانی خۆی تایبەت بە داخستنی لێکۆڵینەوە یان ئازادکردنی تۆمەتباران لە دەعواکانی کەتن و تاوانکاری پەیوەست بە مافی گشتی بخاتە بەردەم دەستەیەك یان زیاتر کە لە دادوەرانی داواکاری گشتی، کە بەلای کەم، لە پۆلینکراوی سێیەم بن لە سەرۆکایەتی داواکاری گشتی ناوچەی تێهەڵچوونەوە پێکدەهێنرێت بە سەرۆکایەتی سەرۆکی فەرمانگە یان ئەوەی جێگەی دەگرێتەوە لە ماوەیەك لە پێنج رۆژ لە دوای بەسەرچوونی ماوەی ئاماژە بۆکراو لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە تێپەڕ نەکات، و پێویستە لەسەر دەستەکەش بەم شێوەیەی خوارەوە بڕیاری خۆی بدات:

1- پەسەندکردنی بڕیاری داخستن یان ئازادکردن ئەگەر بەپێی یاسا بێت.

2- هەڵوەشاندنەوەی بڕیاری داخستن یان ئازادکردن ئەگەر پێچەوانەی یاسا بێت لەگەڵ روونکردنەوەی هۆیەکان و داواکردنی ئەنجامدانی رێکاری دیکە.

ماددەی (6):

یەکەم: پێویستە لەسەر ئەندامانی بەرزەفتەکردنی دادگەریی و لایەنە جێبەجێکارەکان دەسبەجێ و لەکاتی پێزانینی تاوانکاریی و کەتن هەواڵ بدەنە داواکاری گشتی دەربارەیانەوەو، پێویستە لەسەر گشت وەزارەت و فەرمانگەو دامەزراوو دەستە سەربەخۆکان و رێکخراوە حکومی و ناحکومییەکان دەسبەجێ لە حاڵەتی روودانی هەر تاوانێکارییەك یان کەتنێکی پەیوەست بەمافی گشتی هەواڵ بدەنە داواکاری گشتی و کۆنووس و دەرخستەو بەڵگەنامەکانی پەیوەست پێیانەوە رادەست بکەن بۆ رەفتارکردن لەگەڵیاندا بەپێی یاسا.

دووەم: دادوەری داواکاری گشتی تایبەتمەند بۆی هەیە رێکاری سزاکاریی و بەرزەفتەیی بگرێتەبەر دەرهەق ئەندامانی بەرزەفتەکردنی دادگەریی لە حاڵەتی پێشێلکردنی ئەرکەکانیان.

بەشی دووەم

دادگایکردن و تانەلێدان لە حوکمەکان

ماددەی (8):

یەکەم: پێویستە لەسەر داواکاری گشتی لە دانیشتنەکانی دادگا سزاکارییەکان ئامادەبێت و مافی هەیە گفتوگۆ بکات لەگەڵ گەواهیدەرو شارەزاو پرساندنی تۆمەتباران و راستەوخۆ ئاراستەکردنی پرسیار بۆیان، و بۆی هەیە داواکاری بەناردنی شارەزا یان گۆڕینیان یان گوێبیستن بۆ هەر بەڵگەیەکی دیکە یان گرتنەبەری هەر رێکارێك کەوا یاسا رێگەی داوە پێشکەش بکات، و بۆی هەیە داوای دەرکردنی بڕیار بکات بەئازادکردن یان ئیدانەکردن، یان تاوانبارکردن یان بێ تاوانکردن یان بێ بەرپرسێتی کردن یان هەڵوەشاندنەوەی تۆمەت یان ئازادکردن یان سەپاندنی رێوشوێن و داواکاری دیکە بەپێی حوکمەکانی یاسا.

دووەم: دانیشتنەکانی دادگا سزاکاریی و دادگاکانی نەوجەوانان بەبێ ئامادەبوونی دادوەری داواکاری گشتی تایبەتمەند گرێ نادرێت ئەو رێکارو بڕیارو حوکمانەی بەبێ ئامادەبوونی ئەودا دەرکراون بەپووچەڵ دادەندرێن.

سێیەم: پێویستە لەسەر دادگاکانی تێهەڵچوونەوەو تاوانکاریی و نەوجەوانان بەسیفەتی تەمییزی و دادگای گومرگیی بەسیفەتی نارەزایی دەربڕین، ئەو تانانەی پێشکەشیان کراون بیخەنە بەردەم دادوەری داواکاری گشتی لەو دادگا ناوبراوانەدا بۆ دەربڕینی بیروڕای دەربارەیانەوەو پێویستە لەسەر ئەو دادگا باسکراوانە لە ماوەی سێ رۆژ لە رێکەوتی دەرکردنی کۆپییەك لە بڕیارەکەیان پێشکەشی بکەن.

چوارەم: پێویستە لەسەر دادگا تاوانکارییەکان بەر لە کاتی دادگاییکردن بەماوەیەك لە سێ رۆژ کەمتر نەبێت لە دەعواکانی کەتن و لە ماوەیەك لە پێنج رۆژ کەمتر نەبێت لە دەعواکانی تاوانکارییدا بانگهێشتی دادوەری داواکاری گشتی تایبەتمەند بکەن.

پێنجەم: پێویستە لەسەر دادگاکانی تاوانکاریی، دادوەری داواکاری گشتی تایبەتمەند ئاگادار بکەنەوە لەو بڕیارانەی جگە لە دادگاییکردن دەری دەکەن، لەوەی پەیوەستە بەگرتن و راگرتن و بەردان بەکەفالەت یان بەبێ کەفالەت لە ماوەیەك لە سێ رۆژ لە ریکەوتی دەرکردنی تێپەڕ نەکات.

ماددەی (9):

پێویستە لەسەر داواکاری گشتی بەمانەی خوارەوە هەڵبستێت:

یەکەم: ئامادەبوون لەبەردەم دادگاکانی کارو دادگاکانی باری مەدەنی و دادگا کارگێڕییەکان و لیژنەی کاروباری دادوەران و لیژنەی کاروباری دادوەرانی داواکاری گشتی بۆ چاودێریکردنی مەشروعیەتی رێکارەکانیان.

دووەم: سەرپەرشتی و چاودێریکردنی کارەکانی دەستەی بەرزەفتەکردنی هەرێم و لیژنەکانی بەرزەفتەکردن و لیژنەکانی لیکۆڵینەوەی کارگێڕی، و دەستەی گومرگ و بەڕێوەبەرایەتیەکانی و لیژنەکانی ووردبینیکردنی باجی دەرامەت، و هەر دەستەیەك یان لیژنەیەك یان ئەنجومەنێکی خاوەن مۆرکی لیکۆڵینەوەیی یان دادگەریی یان سزاکاریی یان بەرزەفتەکاریی بۆ چاودێریکردنی مەشروعیەتی و پاراستنی مافی گشتی و مایەکانی هەرێم و بەرژەوەندییەکانی.

سێیەم: دانیشتنەکانی ئەو لایەنانەی لە بڕگەی یەکەم و دووەمی ئەم ماددەیە ئاماژەیان بۆکراوە، بەبێ ئامادەبوونی دادوەری داواکاری گشتی تایبەتمەند، دروستی گرێدانیان لەدەست دەدەن و ئەو رێکارانەی لە لایەن لایەنە باسکراوەکان گیراونەتەبەرو بڕیارو حوکمی دەرکراو لەم لایەنانە بەحوکمی یاسا بە پووچەڵ دادەندرێن.

چوارەم: پێویستە لەسەر ئەو لایەنانەی لە بڕگەی یەکەم و دووەمی ئەم ماددەیە ئاماژەیان بۆکراوە بەر لە بەستنی دانیشتنەکانی بە حەوت رۆژ ئاگاداری داواکاری گشتی بکاتەوە.

پێنجەم: داواکاری گشتی بۆی هەیە تانە بدات لەو رێکارو بڕیارو حوکمانەی لەو لایەنانە دەرکراون کە لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیەدا ئاماژەیان بۆکراوە بەپێی حوکمەکانی یاساکان و بۆی هەیە تانە بە تەمییزی لەو رێکارو بڕیارو فەرمانانە بدات کە لەم لایەنانەی لە بڕگەی دووەمی ئەم ماددەیەدا ئاماژەیان بۆکراوە لە لای دەستەی گشتی ئەنجومەنی شورای هەرێمەوە لە ماوەی 30 رۆژ لە رێکەوتی پێڕاگەیاندنیەوە.

ماددەی (10):

پێویستە لەسەر فەرمانگەو بەڕێوەبەرایەتییەکانی جێبەجێکردن و فەرمانگەو بەڕێوەبەرایەتییەکانی چاودێریکردنی ناکامان و تێبینەرایەتییەکانیان، بڕیارەکانیان دەربارەی جێبەجێکردنی حوکم و بڕیاری پەیوەست بە مافی و گشتی و مایەکانی هەرێم و

بەرژەوەندییەکانی و خێزان و منداڵ و کێسی پەیوەست بە ناکام و شوێن بزرو نادیارو دەسبەسەرکراوان و کۆرپەلە بۆ دادوەری داواکاری گشتی تایبەتمەند بنێرن بۆ چاودێریکردنی مەشروعیەتی و ڕێگەکانی تانەلێدان دەربارەیانەوە بگرێتەبەر.

ماددەی (11):

یەکەم: پێویستە لەسەر داواکاری گشتی لەبەردەم دادگاکانی باری کەسێتی ئامادەبێت لەو دەعوایانەی پەیوەستن بە ناکام و نالێهاتەو کەملێهاتەو حجر لەسەرکراوەکان و نادیارو شوێن بزربووان و دەعواکانی تەلاق و لێکجیاکردنەوەو مۆڵەتدان بە فرەژنی و جێهێشتنی خێزان و داینگەو ڕەچەڵەك و نەفەقەو پەرتەوازەکردنی منداڵان، و هەر دەعوایەکی دیکە کەوا داواکاری گشتی بە پێویستی دەزانێت بۆ پاراستنی خێزان و منداڵ تەدەخولی تیادا بکات و بیروبۆچوونی خۆی دەربارەیەوە بخاتەڕوو ڕێگەکانی تانەلێدان لەو بڕیارو حوکمانەی تیایدا دەردەکرێن بگرێتەبەرو بەدواداچوونیان بۆ بکات.

دووەم: داواکاری گشتی بۆی هەیە دەعوای مەدەنی لەبەردەم دادگاکانی باری کەسێتی و دادگاکانی مەوادی کەسێتی بەرزبکاتەوەو بەدواداچوونی بۆ بکات لەوەی پەیوەستە بە سیستەمی گشتی و پووچەڵ کردنەوەی بەڵگەنامەو مۆڵەتەکانی سەرپێچیکار بۆ سیستەمی گشتی و پەیوەست بە باری کەسێتی ناکام و نالێهاتەو کەملێهاتەو نادیارو شوێن بزربووان و حجر لەسەرکراوان و کۆرپەلەو ڕێگەکانی تانەلێدان دەربارەیانەوە بگرێتەبەر.

ماددەی (12):

یەکەم: داواکاری گشتی بۆی هەیە لەوەی پەیوەستە بە مایەکانی هەرێم و بەرژەوەندییەکانی و چاك جێبەجێکردنی پرۆژە گشتییەکان و بەرژەوەندی ناکامان و نالێهاتەوو حجر لەسەرکراوان و نادیارو شوێن بزربووان و کۆرپەلە، دەعوای مەدەنی بەرز بکاتەوە.

دووەم: پێویستە لەسەر گشت وەزارەت و فەرمانگەو دامەزراوەکانی هەرێم دادوەری داواکاری گشتی تایبەتمەند لەو دەعوایانەی بەرزیان دەکاتەوە یان لەسەریان بەرزکراوەتەوە ئاگاردار بکاتەوەو کۆپیەك لە عەریزەی دەعواو پێداویستیەکانی بداتە دادوەری داواکاری گشتی تایبەتمەندەوە.

سێیەم: پێویستە لەسەر داواکاری گشتی ئامادەبێت لە دانیشتنەکانی دادگای تێهەڵچوونەوە لە کاتی بەستنی بەسیفەتی ڕەسەن بۆ تێڕوانین لەو دەعوایانەی هەرێم لایەنە تیایاندا.

چوارەم: پێویستە لەسەر داواکاری گشتی ئامادەبێت لەو دەعوایانەی لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە ئاماژەیان بۆکراوە بۆ خستنەرووی بیروبۆچوون و خوێندنەوەکانی دەربارەیانەوەو گرتنەبەری ڕێگەکانی تانەلێدان تیایاندا بە تێهەڵچوونەوەشەوە.

ماددەی (13):

یەکەم: دانیشتنەکانی دادگا مەدەنییەکان لەو دەعوایانەی لە هەردوو ماددەی پێشوو (11 و 12)ی ئەم یاسایە روون کراونەتەوە بەبێ ئامادەبوونی دادوەری داواکاری گشتی بەگرێدراو داناندرێن و ئەو رێکارو حوکمانەی تیایدا گیراونەتەبەر بەبێ ئامادەنەبوونی ئەوا بەپووچەڵ دادەندرێن بەهۆی بانگهێشت نەکردنی بۆ ئامادەبوون.

دووەم: پێویستە لەسەر دادگای تایبەتمەند هەواڵ بداتە داواکاری گشتی بەو دەعوایانەی لە هەردوو ماددەی (11 و 12)ی روون کراونەتەوە، بەلای کەم، بەماوەی سێ رۆژ بەر لە تێروانینیان و وێنەیەك لە عەریزەو بەڵگەنامەکانی بداتە داواکاری گشتی و کۆپیەك لە بڕیارو حوکمەکانی لە ماوەی سێ رۆژ لە رێکەوتی دەرکردنیان بداتە داواکاری گشتییەوە.

سێیەم: داواکاری گشتی لە دانی هەر رسوماتێك بەهۆی ئەو دەعوایانەی بەرزی دەکاتەوە یان تەداخولیان دەکات یان ئەو تانانەی پێشکەشیان دەکات دەبوردرێت.

ماددەی (14):

داواکاری گشتی دەسەڵاتەکانی پیادە دەکات بەپێشکەش کردنی داواکاری و خستنەڕووی بیروبۆچوون لە کێسەکانی بەڵێندان بە پاراستنی ئاشتی و چاك رەفتاری و دووبارەکردنەوەی دادگایکردن، و نوێنەرایەتیکردنی دادگەری و ئازادکردنی مەرجدار، و رادەستکردنی تاوانباران بەپێی حوکمەکانی یاساوە.

ماددەی (15):

یەکەم: دادگای تاوانکاری ئەو دەعوایانەی لە لای ئەوەوە یەکلاکراونەتەوە لەو تاوانانەی لە رووی یاساوە بە (لەسێدارەدان یان زیندانیکردنی هەتاهەتایی) سزادراون راستەوخۆ دەنێرێتە سەرۆکایەتی داواکاری گشتییەوە بۆ ئەنجامدانی ووردبینیەکانی لەسەر حوکمەکان و خستنەڕووی بیروبۆچوون و داواکارییە یاساییەکانی دەربارەیانەوە لە ماوەی سی رۆژ لە رێکەوتی وەرگرتنیان.

دووەم: دادگای نەوجەوانان ئەو دەعوایە تاوانکارییانەی لە لای ئەوەوە یەکلاکراونەتەوە راستەوخۆ دەنێرێتە سەرۆکایەتی داواکاری گشتییەوە بۆ ئەنجامدانی ووردبینیەکانی لەسەر ئەو حوکمانەی دەربارەیانەوە دەرکراون بۆ دەرخستنی بیروبۆچوون و داواکارییە یاساییەکانی دەربارەیانەوە لە ماوەی سی رۆژ لە رێکەوتی وەرگرتنیان.

ماددەی (16):

ماوەی تانەلێدان و ماوەی داواکردنی راستکردنەوەی بڕیاری تەمییزی بەنیسبەت داواکاری گشتییەوە، لە رێکەوتی ئەو رۆژەی دەکەوێتە دوای رێکەوتی پێڕاگەیاندنی بەم حوکم و بڕیارو رێوشوێنانە، پیادە دەکرێت.

بەشی سێیەم

جێبەجێکردنی حوکمەکان

ماددەی (17):

یەکەم: پێویستە لەسەر دادگا کۆپیەك لە بڕیاری سزادان یان ڕێوشوێن لەگەڵ یاداشتنامەی زیندانیکردن یان راگرتن لەکاتی دەرکردنیدا بداتە فەرمانگەکانی داواکاری گشتیی چاودێریکردنی چاکسازی گەوران و فەرمانگەکانی داواکاری گشتیی چاودێریکردنی چاکسازی ئافرەتان و نەوجەوانان و هەروەها راگیرخانەو تەسفیراتەکان.

دووەم: پێویستە لەسەر داواکاری گشتی چاودێریکردن و بەدواداچوونی جێبەجێکردنی حوکم و بڕیارو ڕێوشوێنی باسکراو لە بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە بکات، و بۆی هەیە ڕێکاری بەرزەفتەیی و سزاکاریی دەرهەق بەو کەسانەی کاربەدەستن لە جێبەجێکردنیاندا لە حاڵەتی پێشێلکردنی ئەرکەکانیان بگرێتەبەر.

سێیەم: دەکرێت ئەو غەرامەیەی حوکمی پێدراوە یان بەشێکی ڕێژەیی تیایدا بدرێتە فەرمانگەکانی داواکاری گشتی باسکراو لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە، ئەوکاتەش دەسبەجێ ئەوەی حوکمی لەسەر دراوە ئازاد دەکرێت.

ماددەی (18):

پێویستە لەسەر فەرمانگەکانی چاکسازی گەوران و ئافرەتان و نەوجەوانان بەمانەی خوارەوە هەڵبستن:

یەکەم: ئاگادارکردنەوەی فەرمانگەی داواکاری گشتی تایبەتمەند لەکاتی کۆتایی هاتنی جێبەجێکردنی سزاو ڕێوشوێنەکان دەرهەق بەکەسی حوکم لەسەردراوەوە، هەروەها بە حەوت رۆژ بەر لە جێبەجێکردنی حوکمی لەسێدارەدان.

دووەم: ئەگەر دەرچوو ئەوەی بە لەسێدارەدان حوکم دراوە سکپڕە ئەوا پێویستە لەسەر فەرمانگەی چاکسازی ئافرەتان و نەوجەوانان، لە کاتی هاتنی فەرمانی جێبەجێکردنی حوکمەکە، فەرمانگەی داواکاری گشتیی چاکسازی نەوجەوانان و ئافرەتان لەم بارەیەوە ئاگادار بکاتەوە بۆ بەرزکردنەوە داواکاری بۆ سەرۆکی داواکاری گشتی لە هەرێمدا، وە پێویستە لەسەر سەرۆکی داواکاری گشتی بۆ سەرۆکی هەرێم بەرزی بکاتەوە هاوپێچ لەگەڵ بیروبۆچوون و داواکارییەکانی لەگەڵ هۆی دواخستنی جێبەجێکردنی حوکمەکە یان گۆڕینەوەی بەپێی یاسا.

ماددەی (19):

دادوەری داواکاری گشتی لە فەرمانگەکانی داواکاری گشتیی چاودێریکردنی چاکسازی گەوران ئافرەتان و نەوجەوانان و راگیرخانەو تەسفیراتەکان، ئەم ئەرکانەی خوارەوە پیادە دەکەن:

1- چاودێریکردنی مەودای پابەندبوونی فەرمانگەکانی چاکسازی گەوران و ئافرەتان و نەوجەوانان و راگیرخانەکان و خانەکانی تێبینیکردن و کارمەندانیان بەیاساو پێڕەوەکانی تایبەت بەخۆیان و تێڕوانین لە تۆماری حوکمدراوو راگیراوەکان و وەرگرتنی سکاڵاکانیان و بەدواداچوونیان.

2- ئازادكردنی ئەوانەی بەبێ بڕیاری دادگەریی وبەپێچەوانەی یاساوە لە فەرمانگەکانی چاکسازی گەوران و ئافرەتان و نەوجەوانان و راگیرخانەکان و تەسفیراتەکان دەسبەسەرکراون پاش رێکخستنی کۆنووسێك لەم بارەیەوەو لێپرسینەوە کردن لەگەڵ ئەوانەی کاربەدەستن تیایاندا لە حاڵەتی پێشێلکردنی ئەرکەکانیان و رەوانەکردن بۆ لێکۆڵینەوە.

3- چاودێریکردنی دەستەی جێبەجێکردنی حوکمی لەسێدارەدان و مەودای پابەندبوونیان بەیاساو پێڕەوەکان لەکاتی جێبەجێکردنیدا.

4- دەرخستنی بیروبۆچوون دەربارەی داواکارییەکانی ئازادکردنی مەرجدارو چاودێریکردنی دروستی هەڵسانی کەسی ئازادکراو بەمەرج بەجێبەجێکردنی ئەو مەرج و پابەندییانەی دادگا لەسەری سەپاندووە، و هەواڵ پێدانی دەربارەی گشت ئەو شتانەی وەك پێشێلکارییەك بۆ ئەم مەرجانە ئەنجامیان دەدات پاڵپشت بە راپۆرتی فەرمانگەکانی چاکسازی و بۆی هەیە پشت ببەستێت بە رێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی، و ئەندامانی بەرزەفتەکردنی دادگەریی بۆ هێنانەکایەیانەوە.

5- پێڕاگەیاندنی دادگا بەو زانیارییانەی دەستی کەوتوون لە رێگەی چاودێریکردنی کەسانی ئازادکراو بەمەرج بۆ دووبارە تێڕوانین لە بڕیاری ئازادکردنی مەرجدار هەمووی یان بەشێکی، یان دواخستنی ئەوەی بڕیاری داوە جێبەجێی بکات، یان جێبەجێکردنی ئەوەی بڕیاری داوە دوای بخات لە سزای رەسەن و فەرعی.

ماددەی (20):

پێویستە لەسەر دادگای تایبەتمەند بەر لە تێڕوانین لە داواکارییەکانی لێبوردنی تاوانلێکراوو داواکارییەکانی ئازادکردنی مەرجداری پێشکەشکراو بۆی، داوای بیروڕای دادوەری داواکاری گشتی لە فەرمانگەی داواکاری گشتی تایبەتمەندەوە بکات، وە پێویستە لەسەر دادگا کۆپییەك لە بڕیارەکە لە ماوەی سێ رۆژ لە رێکەوتی دەرکردنی بڕیارەکەی بداتە دادوەری داواکاری گشتییەوە.

دەروازەی سێیەم

پێکهاتەکانی داواکاری گشتی

بەشی یەکەم

ئە نجومەنی داواکاری گشتی و پۆستەکانی داواکاری گشتی

ماددەی (21):

یەکەم: داواکاری گشتی پێکدێت لە:

1- ئەنجومەنی داواکاری گشتی.

2- سەرۆکی داواکاری گشتی.

3- جێگرانی سەرۆکی داواکاری گشتی کە نابێت ژمارەیان لە سێ جێگر زیاتر بێت.

4- داواكارێكی گشتی تەمییزی یان زیاتر لەبەردەم دادگای تەمییزدا.

5- دەستە پسپۆڕەكان لە سەرۆكایەتی داواكاری گشتییدا.

6- پێكهاتە كارگێڕییەكان لە سەرۆكایەتی داواكاری گشتییدا كە لەمانەی خوارەوە پێكدێت:

أ- نووسینگەكانی سەرۆكی داواكاری گشتی و جێگرەكانی.

ب- بەڕێوەبەرایەتی كاروباری یاسایی.

ت- بەڕێوەبەرایەتی پەیوەندی راگەیاندن.

پ- بەڕێوەبەرایەتی كاروباری كارگێڕی.

جـ- بەڕێوەبەرایەتی كاروباری دارایی.

حـ- بەڕێوەبەرایەتی كاروباری خۆیەتی.

خـ- بەڕێوەبەرایەتی ووردبینیكردن.

د- بەڕێوەبەرایەتی پلاندانان و بەدواداچوون و ئامار.

ژ- بەڕێوەبەرایەتی كاروباری دادوەرانی داواكاری گشتی.

ر- بەڕێوەبەرایەتی كاروباری خانەنشینكردنی دادوەرانی داواكاری گشتی.

6- فەرمانگەكانی داواكاری گشتیی چاودێریكردنی چاكسازی گەوران و ئافرەتان و نەوجەوانان و راگیرخانەكان و تەسفیراتەكان.

7- سەرۆكایەتی داواكاری گشتی لە ناوچەكانی تێهەڵچوونەوە لە هەرێمدا (هەولێر، دهۆك، سلێمانی، گەرمیان) وە پێكدێت لە:

أ- سەرۆكی داواكاری گشتی ناوچەی تێهەڵچوونەوە.

ب- جێگرانی سەرۆكی داواكاری گشتی ناوچەی تێهەڵچوونەوەو نابێت ژمارەیان لە سێ جێگر زیاتر بێت.

ت– داواکاری گشتیی تێهەڵچوونەوە لەبەردەم دادگای تێهەڵچوونەوەدا.

پ– دادوەرانی داواکاری گشتی لە هەر یەك لە دادگاکانی تاوانکاریی و کەتن و نەوجەوانان و دادگا مەدەنی و سزاکاریی و کارگێڕییەکانی دیکە یان هەر دەستەیەکی دادگەریی.

جـ– فەرمانگەکانی لێکۆڵینەوە.

حـ– فەرمانگەکانی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند.

خـ– فەرمانگەکانی داواکاری گشتی لە قەزاو ناحیەکان.

د– ئەو بەڕێوەبەرایەتییە کارگێڕییانەی لە بڕگەی (6)ی سەرەوەدا باسکراون و بەپێی پێویستیەوە.

دووەم: ئەو نووسینگەو دەستەو بەڕێوەبەرایەتییانەی لە بڕگەی (1، 4، 5)ی ئەم ماددەیە باسکراون هەر یەکەو لە لایەن فەرمانبەرێك بەپلەی بەڕێوەبەری هەڵگر بۆ بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بەڕێوە دەبرێت و ژمارەیەك فەرمانبەر یاریدەدەری دەکەن.

سێیەم: بارەگای سەرۆکایەتی داواکاری گشتی لە پایتەختی هەرێمەوە دەبێت، و دەسەڵاتەکانی سەرتاپای هەرێم دەگرێتەوە.

ماددەی (22):

ئەنجومەنی داواکاری گشتی بۆی هەیە بەپێی پێویستی دەستەو سەرۆکایەتی و نووسینگەو فەرمانگەو بەڕێوەبەرایەتی دیکە بهێنێتەکایەوە یان لێکیان بدات یان هەڵیان بوەشێنێتەوە لە ڕێگەی بەیانێك کە لە ڕۆژنامەی فەرمیدا بلاّودەکرێتەوە.

بەشی دووەم

ئەنجومەنی داواکاری گشتی پێکهاتەو دەسەڵاتەکانی

ماددەی (23):

یەکەم: پێکهێنانی ئەنجومەنی داواکاری گشتی:

1– ئەنجومەنی داواکاری گشتی بەم شێوەیەی خوارەوە پێکدەهێنرێت:

أ– سەرۆکی داواکاری گشتی وەك سەرۆك.

ب– جێگرانی سەرۆکی داواکاری گشتی وەك ئەندام.

ت– پێشکەوتووترین داواکاری گشتی تەمییزی وەك ئەندام.

پ- سەرۆکەکانی داواکاری گشتی بۆ ناوچەکانی تێهەڵچوونەوە لە هەرێمدا وەك ئەندام.

جـ- نوێنەرێك لە فەرمانگەکانی داواکاری گشتیی چاودێریکردنی چاکسازی گەوران لە هەرێمدا وەك ئەندام.

د- نوێنەرێك لە فەرمانگەکانی داواکاری گشتیی چاودێریکردنی چاکسازی ئافرەتان و نەوجەوانان لە هەرێمدا وەك ئەندام.

2- سەرۆکی داواکاری گشتیی هەرێم سەرۆکایەتی کردنی دانیشتنەکانی ئەنجومەن لە ئەستۆ دەگرێت و لە حاڵەتی ئامادەنەبوونیدا ئەوا پێشکەوتووترین جێگرەکانی سەرۆکایەتی دەکەن.

3- ئەنجومەن گرێنادرێت تەنها بە ئامادەبوونی دوو لەسەر سێی ئەندامەکانی نەبێت، وە ئەگەر ئەم ژمارە یاساییە نەبێت ئەوا لە ماوەی دوو هەفتەدا بانگهێشت کردنەکە دووبارە دەکرێتەوە، و ئەو کاتەش گرێدانی ئەنجومەن دروست دەبێت ئەگەر زۆرینەی ئەندامەکانی ئامادەی بن.

4- گشت گفتوگۆکانی ناو ئەنجومەن نهێنی دەبێت و بڕیارەکانی بە زۆرینەی ئەندامە ئامادەبووەکان دەردەکات و لە کاتی یەکسانبوونی دەنگەکان ئەو لایەنە پێشدەخرێت کە سەرۆك لەگەڵێدایە.

5- ئەنجومەن مانگانە یان لەسەر بانگهێشتکردنی سەرۆکی داواکاری گشتی یان پێشکەوتووترین جێگرەکانی لە کاتی ئامادەنەبوونی سەرۆکی داواکاری گشتی یان لەسەر داوای دوو لەسەر سێی ئەندامەکانی کۆبوونەوەکانی خۆی گرێ دەدات.

6- ئەنجومەن بۆی هەیە هەندێك دەسەڵاتە رێکخستنەکیەکانی بە سەرۆکی داواکاری گشتی رابسپێرێت.

7- ئەنجومەن سکرتاریەتەکی تایبەتی دەبێت و نووسینەوەی کۆنووس و بانگهێشتکردن بۆ کۆبوونەوەکان و پێڕاگەیاندنی لایەنە تایبەتمەندە بە بڕیارەکانی لەئەستۆ دەگرێت.

8- بڕیارەکانی ئەنجومەن شیاوی تانەلێدان دەبن لەلایەن کەسانی پەیوەندارەوە لە لای دادگای کارگێری لە ماوەی سی رۆژ لە رێکەوتی پێڕاگەیاندنیان.

دووەم: دەسەڵاتەکانی ئەنجومەنی داواکاری گشتی:

ماددەی (24):

ئەنجومەن ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوە پیادە دەکات:

1- ئامادەکردنی پلان بۆ پەرەپێدانی دەزگای داواکاری گشتی و گفتوگۆکردن و بڕیاردانی و هێنانەکایەی فەرمانگەو دیاریکردنی میلاکات تیایاندا.

2- ئامادەکردنی بودجەی دەزگای داواکاری گشتی و گفتوگۆکردن و پێشکەشکردنی بۆ سەرۆکی پەرلەمان لە رێگەی سەرۆکی دەسەڵاتی دادگەرییەوە.

3- ئامادەکردنی پرۆژە یاسای پەیوەست بە مافی گشتی و مایەی گشتی و هەڵسەنگاندنی یاسا بەرکارەکان و پێشکەشکردنی بۆ لایەنە تایبەتمەندەکان.

4- سەیرکردنی داواکارییەکانی دامەزراندنی دادوەرانی داواکاری گشتی پێشکەش کردنیان بۆ سەرۆکی دەسەڵاتی دادگەریی بۆ پەسەندکردنیان و بەرزکردنەوەیان بۆ سەرۆکی هەرێم بۆ دەرکردنی مەرسومی هەرێمیی بە دامەزراندنیان.

5- تێڕوانین لە داواکارییەکانی گواستنەوەو ناردن و بەرزکردنەوەو پلەبەرزکردنەوەو خۆتەرخان کردن و خانەنشین کردن و دەسلەکارکێشانەوەی دادوەرانی داواکاری گشتی و لێپرسینەوەکردن لەگەڵیاندا، و گشت ئەو شتانەی پەیوەستن بە ماف و ئیمتیازاتەکانیان لەبەر رۆشنایی حوکمەکانی یاسادا.

6- دامەزراندنی سەرۆکی داواکاری گشتی لە ناوچەی تێهەڵچوونەوەو جێگرەکانی لە نێوان دادوەرانی داواکاری گشتی، کە بەلای کەم، لە پۆلینکراوی سێیەم بن لە پۆلینکراوەکانی داواکاری گشتی، لە دوای دەسنیشانکردنیان لە لایەن دادوەرانی داواکاری گشتی لە ناوچەی تێهەڵچوونەوە بەپێی یاسا.

7- کاندیدکردنی دادوەرانی داواکاری گشتی بۆ کارکردن لە سەرۆکایەتی سەرپەرشتیاری دادگەریی و ناردنی داواکارییەکانیان بۆ سەرۆکی دەسەڵاتی دادگەریی بۆ بڕیاردانی بەگوێرەی پێشکەوتوویی و کارامەییەوە.

8- دامەزراندنی داواکارانی گشتی تەمییزی بەو مەرجەی لە پۆلینکراوی یەکەم یان دووەم بن لە نێوان پۆلینکراوەکانی داواکاری گشتی و بەگوێرەی پێشکەوتوویی و کارامەیی و پاڵپشت بە کاندیدکردنیان لە لایەن سەرۆکی داواکاری گشتی هەرێمەوە.

9- تێڕوانین لە داواکارییەکانی گواستنەوەی پێشکەشکراو لە لایەن دادوەرانی داواکاری گشتی بۆ کارکردن وەك دادوەر لە دادگاو دەستە دادگەرییەکانی دیکەو هەروەها ئەو داواکارییانەی لە لایەن دادوەرانەوە پێشکەشکراون بۆ کارکردن لە دەستەو فەرمانگەکانی سەر بە سەرۆکایەتی داواکاری گشتی لەدوای رەزامەندی مەرجەعەکانیان.

10- دەسنیشانکردنی دادوەرانی داواکاری گشتی، بەلای کەم لە پۆلینکراوی سێیەم، بۆ سەرپەرشتیکردنی فەرمانگەکانی داواکاری گشتیی چاودێریکردنی چاکسازی گەوران و فەرمانگەکانی داواکاری گشتیی چاودێریکردنی چاکسازی ئافرەتان و نەوجەوانان پاڵپشت بە کاندیدکردنیان لە لایەن سەرۆکی داواکاری گشتی هەرێمەوە.

11- دەرکردنی پێڕەوی ناوخۆ بۆ رێکخستنی کارەکانی ئەنجومەنی داواکاری گشتی.

12- دەرکردنی رێنمایی بۆ ئاسان جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

سێیەم: سەرپەرشتیکردن و پرسەکانی بەرزەفتەکردن:

ماددەی (25):

1- سەرۆکی داواکاری گشتی مافی سەرپەرشتیکردنی دادوەرانی داواکاری گشتی لە هەرێمدا هەیە راستەوخۆ یان لە رێگەی دادوەرانی داواکاری گشتی نێردراو بۆ سەرۆکایەتی سەرپەرشتیکردنی دادگەریی بەبێ دەسخستنەناو کاروبارە دادگەرییەکانیان.

2- سەرۆکی داواکاری گشتی هەڵدەستێت بە ئاگادارکردنەوەی دادوەرانی داواکاری گشتی لەو هەڵە کارگێڕیی و یاساییانەی لەکارەکانیاندا سەرهەڵدەدات و لەو سەرپێچیانەی لە ئەرکەکانی وەزیفەکانیان ئەنجامی دەدەن یان لەو هەڵە یاساییانەی لەکاتی ووردبینیکردنی تەمییزیدا بەدەردەکەوێت.

3- لێژنەیەك بەناوی لێژنەی کاروباری ئەندامانی داواکاری گشتی لە سێ ئەندام کەوا ئەنجومەنی داواکاری گشتی لە نێوان ئەندامەکانی دەسنیشانیان دەکات بە سەرۆکایەتی یەکێك لە جێگرانی سەرۆکی داواکاری گشتی لە سەرەتای هەر ساڵێکدا پێکدەهێنرێت بۆ تێڕوانین لە پرسەکانی بەرزەفتەکردنی دادوەرانی داواکاری گشتی و لێژنەکە هەڵدەستێت بە پیادەکردنی رێکارو حوکمەکانی هاتوو لە یاسای دەسەڵاتی دادگەریی ژمارە 23ی ساڵی 2007 یان هەر یاسایەکی دیکە کەوا جێگەی دەگرێتەوە.

4- دەعوای بەرزەفتەکاری لەسەر دادوەری داواکاری گشتی لە لایەن سەرۆکی داواکاری گشتی لە هەرێمدا بەرز دەکرێتەوە لەسەر داوای سەرۆکی داواکاری گشتی ناوچەی تێهەڵچوونەوە بۆ رەوانەکردنی بۆ لێژنەی کاروباری دادوەرانی داواکاری گشتی بەو مەرجەی بڕیارەکە روونکردنەوەی ئەو واقیعەیەی خراوەتەپاڵی و ئەو بەڵگانەی پشتگیری دەکەن لەخۆ بگرێت و بڕیارەکە بە دادوەری داواکاری گشتی و ئەنجومەنی داواکاری گشتییەوە رادەگەیندرێت.

5- سەرۆکی داواکاری گشتیی هەرێم و ئەو دادوەرەی داواکاری گشتی کەوا بڕیارەکە دژی دەرچووە مافی هەیە تانەبدات لە بڕیاری لێژنەی کاروباری دادوەرانی داواکاری گشتی لەبەردەم دەستەی گشتی دادگای تەمییزدا لەماوەی 30 سی رۆژ لە رێکەوتی پێراگەیاندنی بە بڕیارەکە.

بەشی سێیەم

دەسەڵاتەکانی سەرۆکی داواکاری گشتیی هەرێم و جێگرەکانی و دادوەرانی داواکاری گشتی

یەکەم: دەسەڵاتەکانی سەرۆکی داواکاری گشتیی هەرێم:

ماددەی (26):

سەرۆکی داواکاری گشتی ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوە پیادە دەکات:

1- چاودێری و سەرپەرشتیکردنی کارگێڕی راستەوخۆ لەسەر دەزگای داواکاری گشتی و دادوەرانی داواکاری گشتی لە هەرێمداو ئەوانەی فەرمانبەرن تیایاندا، و بۆی هەیە گشتاندن و رێنوێنی تایبەت بە رێکخستنی کارو چاك ئەنجامدانی دەزگا بۆ کارەکانی دەربکات، بەبێ دەستێوەردان لە ئەرکە دادگەرییەکان.

2- ئەو دەسەڵاتانەی بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایەو یاساکانی دیکە پێی راسپێردراوە.

3- ئامادەبوون بەخۆی یان ئەوەی نوێنەرایەتی دەکات لە دانیشتنەکانی ئەنجومەنی دادگەرییدا.

4- ئاگادارکردنەوەی لایەن و فەرمانگەو دامەزراوە فەرمی و نیمچە فەرمییەکان و دەستەو ئەنجومەنەکان بۆ هەر پێشێلکردن و سەرپێچیەکی ئەنجامدراو لە کاتی پیادەکردنی یاساو پێڕەوو رێنماییەکان و جێبەجێکردنی حوکم و بڕیارو رێوشوێنەکان و بۆی هەیە داوای گرتنەبەری ئەو رێکارانە بکات کەوا دوورکەوتنەوە لە پێشێلکردن یان سەرپێچیکردنی یاسا مسۆگەر دەکات.

5- داواکردنی لێبوردن لە حوکمدراوان یان راگرتنی رێکارەکان یان کەمکردنەوەی سزاکانیان و داواکردنی گۆڕینەوەی سزای لەسێدارەدان لە سەرۆکی هەرێم لە کاتی پێویستیدا.

6- تانەلێدان بۆ بەرژەوەندی یاسا ئەگەر بۆی رۆن بۆوە کەوا پێشێلکردنێکی یاسا لە هەر حوکم یان بڕیارێکی دەرکراو لە هەر دادگایەك یان لیژنەیەك یان دەستەیەك یان ئەنجومەنێك یان فەرمانگەیەك رووی داوە یان لەوانەیە زیان بەبەرژەوەندی هەرێم یان مایەکانی بگەیەنێت یان سەرپێچی بکات لە سیستەمی گشتی یان مافە بنەڕەتییەکان یان ئازادییە گشتییەکان. یان هەر بڕیارێکی دەرکراو لە بەڕێوەبەرایەتی فەرمانگەی چاودێریی ناکامان یان جێبەجێکاری داد لەوانەیە زیان بە بەرژەوەندی دەوڵەت یان ناکام یان مایەکانی هەر یەکێکیان بگەیەنێت یان سەرپێچی بکات لە سیستەمی گشتی، لەو کاتەدا سەرەرای بەسەرچوونی ماوەی یاسایی تانەلێدان لە حوکمەکە یان بڕیارەکە بۆ بەرژەوەندی یاسا بەم مەرجانە خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:

أ- ئەگەر هیچ کام لە کەسانی پەیوەندار تانەی لێنەدابێت یان تانەلێکردنەکە لەرووی رواڵەتەوە رەتکرابێتەوە.

ب- ئەگەر ماوەی سێ ساڵ بەسەر وەرگرتنی حوکمەکە یان بڕیارەکە بۆ پلەی بنبڕی تێپەڕ نەبووبێت.

جـ- تانەلێدانەکە لەبەردەم دەستەی تانەلێدان بۆ بەرژەوەندی یاسا لە دادگای تەمییزەوە دەبێت کە لە سەرۆکی دادگا یان یەکێك لە جێگرەکانی و چوار ئەندام لە دادوەرانی دادگا گرێ دەدرێت، وە ئەگەر بۆی سەلمێنرا کەوا ئەو حوکمە یان بڕیارەی تانەی لێدراوە پێشێلکردنی یاسای تیادایە ئەو بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی دەدات و دەعواکە بۆ دادگاکەی یان دەستەکەی یان لیژنەکەی دەگەڕێنێتەوە بۆ دەرکردنی حوکم یان بڕیارێکی نوێ کەوا راستەوخۆ بۆ دادگای تەمییزی رەوانە دەکاتەوە، وە ئەگەر بۆی دەرکەوت کەوا لە بڕیاری بەڕێوەبەرایەتی چاودێریی ناکامان یان جێبەجێکاری داد یان دەستە یان لیژنەی تانەلێدراو پێشێلکردنی یاسا هەیە، ئەوا دەستە بڕیاری هەڵوەشاندنەوەی دەدات و مامەڵەکە دەگەڕێنێتەوە بۆ فەرمانگەکە بۆ دەرکردنی بڕیارێکی نوێ کە راستەوخۆ بۆ دادگای تەمییزی رەوانە دەکاتەوەو دەستە دەرِوانێتە بڕیار یان حوکمە نوێیەکەو بڕیارەکەی پێویست دەبێت کەوا پەیرِەو بکرێت.

7- کاندیدکردنی دادوەرانی داواکاری گشتی لە پۆلینکراوی یەکەم یان دووەم بۆ دامەزراندنیان وەك داواکاری گشتیی تەمییزی بەگوێرەی پێشکەوتوویی و کارامەیی و خستنەڕووی ناوەکانیان لەبەردەم ئەنجومەنی داواکاری گشتییەوە.

8- کاندیدکردنی دادوەرانی داواکاری گشتی، کە بەلای کەم، لە پۆلینکراوی سێیەم کەمتر نەبن بۆ سەرپەرشتیکردنی فەرمانگەکانی داواکاری گشتیی چاودێرییکردنی چاکسازی گەوران و ئافرەتان و نەوجەوانان و راگیرخانەو تەسفیراتەکان و خستنەڕووی ناوەکانیان لەبەردەم ئەنجومەنی داواکاری گشتییەوە.

9- پێکهێنانی دەستەیەك یان زیاتر بۆ پیادەکردنی هەندێك لە دەسەلاتەکانی.

10- ناردنی راپۆرتێکی سالانەی گشتی بۆ لایەنە پەیوەندارەکان دەربارەی رێڕەوی کارەکان لە دەزگای داواکاری گشتی و ئەو ئاستەنگانەی دێنە بەردەمی لەگەڵ پێشنیارو راسپاردەکانی بۆ لابردنی تەگەرەکان و دوورخستنەوەی ئاستەنگەکان، بەو شێوەیەی هێنانەکایەی ئامانجەکانی دەزگای داواکاری گشتی دەستەبەر دەکات.

11- بەرزکردنەوەی راپۆرتی نهێنی سالانە بۆ ئەنجومەنی داواکاری گشتی دەربارەی رەفتارو کارامەیی دادوەرانی داواکاری گشتی.

12- پێراسپاردنی سەرۆکەکانی داواکاری گشتی لە ناوچەکانی تێهەلچوونەوە بەهەندێك لە دەسەلاتەکانی.

دووەم: دەسەلاتەکانی جێگری سەرۆکی داواکاری گشتیی هەرێم:

ماددەی (27):

جێگری سەرۆکی داواکاری گشتی ئەمانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:

1- سەرۆکایەتیکردنی داواکاری گشتی و پیادەکردنی دەسەلاتەکانی سەرۆك لە کاتی ئامادەنەبوونی سەرۆکدا.

2- پشکنینی فەرمانگەکانی داواکاری گشتی، و پێشکەشکردنی راپۆرتی دەرئەنجامی پشکنینەکە بۆ سەرۆکی داواکاری گشتی.

3- نوێنەرایەتیکردنی داواکاری گشتی لەو تۆمەتانەی دەخرێنەپاڵ دادوەران لەبەردەم لیژنەی کاروباری دادوەران و سەرۆکایەتی لیژنەی کاروباری دادوەرانی داواکاری گشتی.

4- سەرۆکایەتیکردنی دەستەیەك یان زیاتری ئەو دەستانەی پسپۆڕن لە سەرۆکایەتی داواکاری گشتی لە هەرێمدا.

5- ئەنجامدانی ئەو کارو ئەرکانەی سەرۆکی داواکاری گشتی بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە پێی رادەسپێرێت.

سێیەم: دەسەلاتەکانی داواکاری گشتیی تەمییزی لەبەردەم دادگای تەمییزدا:

ماددەی (28):

داواکاری گشتی تەمییزی لەبەردەم دادگای تەمییزدا پیادەکردنی ئەم دەسەلاتانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:

1- تانەلێدان بە تەمییز لە حوکم و بڕیارەکان لە لای دادگای تەمییز چ کاتێك بە پێویستی بزانێت.

2- ووردبینیکردنی ئەو دەعوایانەی کەوا داواکاری گشتی مافی هەیە تانەیان لێبدات کە لە لایەن تۆمەتبار یان سکالاکار یان داواکاری مەدەنی یان بەرپرسی مەدەنی تەمییز دەکرێنەوە جگە لەو دەعوایانەی ملکەچن بۆ تانەلێدانی راستەوخۆ.

3– رادەربڕین دەربارەی نارەزاییەکان و تانەکانی پێشکەشکراو لە لایەن فەرمانگەکانی هەرێم و سەندیکاو رێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی و یەکێتییەکان لەبەردەم دادگای تەمییزدا.

4– رادەربڕین دەربارەی ئەو حوکمانەی لە دادگاکانی باری کەسێتی دەردەکرێن لەو دەعوایانەی باری کەسێتی ملکەچ بۆ تانەلێدانی راستەوخۆ لەبەردەم دادگای تەمییزدا کە لە ماددەی (309)ی یاسای دادبینییە مەدەنییەکانی بەرکاردا هاتووە، و ئەو تانانەی لە لایەن لایەنەکانی دەعوا لە دەعواکانی باری کەسێتی هاتوو لە ماددەی (11)ی ئەم یاسایەدا پێشکەش کراون.

5– رادەربڕین دەربارەی ئەو تانانەی هاتوون لەسەر حوکمەکانی دادگاکانی بەرایی لەو دەعوایانەی هەرێم لایەنە تیایاندا یان پەیوەستە بە مایەو بەرژەوەندییەکانی ناکام و شوێن بزرو نادیارو حجر لەسەرکراون و کۆرپەلە.

چوارەم: دەسەڵاتەکانی سەرۆکی داواکاری گشتی لە ناوچەی تێهەڵچوونەوە:

ماددەی (29):

سەرۆکی داواکاری گشتیی لە ناوچەی تێهەڵچوونەوە پیادەکردنی ئەم دەسەڵاتانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت، و لەمەشدا ژمارەیەکی شیاو لە جێگرو داواکاری گشتیی تێهەڵچوونەوە یارمەتی دەدەن:

1– سەرپەرشتیکردنی گشت دادوەرەکانی داواکاری گشتی کە سەر بەون لەنێو ناوچەی تێهەڵچوونەوەداو دابەشکردنی کارەکان لە نێوانیانداو ئاراستەکردنیان بۆ چاك بەرێوەبردنی کارەکان و چاودێریکردنی دروستی هەڵسانیان بە ئەرکە یاسایی و وەزیفیەکانیان بەبێ دەستێوەردان لە ئەرکە دادگێرییەکانیان.

2– بەرزکردنەوەی راپۆرتی نهێنی ساڵانە دەربارەی رەفتارو کارامەیی دادوەرانی داواکاری گشتی بۆ سەرۆکایەتی داواکاری گشتی.

3– داواکردن لە سەرۆکی داواکاری گشتیی هەرێم کەوا دادوەری داواکاری گشتی بۆ لیژنەی کاروباری دادوەرانی داواکاری گشتی رەوانە بکات.

4– أ– سەرپەرشتیکردنی کارەکانی لێکۆڵەرەکان لەکاتی ئەنجامدانی بۆ لێکۆڵینەوەو بۆی هەیە ئەوەی لە نێوانیاندا سەرپێچی ئەرکە یاساییەکانی دەکات ئاگادار بکاتەوەو رێکاری بەرزەفتەیی و سزاکاریی دەرهەقیان بگرێتەبەر.

ب– سەرپەرشتیکردنی کارەکانی ئەندامانی بەرزەفتەیی دادگەریی و بۆی هەیە ئەوەی لە نێوانیاندا سەرپێچی ئەرکە یاساییەکانی دەکات ئاگادار بکاتەوەو رێکاری سزاکاریی دەرهەقیان بگرێتەبەرو هەروەها داوا بکات کەوا رێکاری بەرزەفتەیی دەرهەقیان لە لایەن مەرجەعەکانیانەوە بگیرێتەبەر.

5– کاندیدکردنی دادوەرانی داواکاری گشتی بۆ دامەزراندنیان وەك داواکاری گشتیی تێهەڵچوونەوە بەگوێرەی پێشکەوتوویيان و خستنەڕووی ناوەکانیان لەبەردەم ئەنجومەنی داواکاری گشتییدا بۆ دامەزراندنیان.

6– پیادەکردنی ئەرکەکانی داواکاری گشتی و دادوەرانی داواکاری گشتی لە ناوچەی تایبەتمەندی خۆیدا.

7- پێشنیارکردنی پێکهێنانی دەستەیەك یان زیاتر بەسەرۆکایەتی خۆی یان سەرۆکایەتی یەکێك لە جێگرەکانی بۆ ئامادەبوون لەبەردەم دادگاکانی تێهەڵچوونەوە بەسیفەتی رەسەن لەو کێسانەی هەرێم لایەنە تیایاندا یان لەوەی پەیوەستە بە مایەکانی هەرێم و بەرژەوەندییەکانی و لەوەی پەیوەستە بە مایەکانی ناکام و شوێن بزرو نادیارو حجر لەسەرکراوو کۆرپەلەو بەرژەوەندییەکانیان و خستنەڕووی لەبەردەم ئەنجومەندا بۆ دەسنیشانکردنیان. دەستەی ناوبراویش بۆی هەیە رادەربڕێت و لائیحەو داواکاری پێشکەشی دادگا بکات و رێگەکانی تانەلێدان لە بڕیاری حکومی تێهەڵچوونەوە بە تەمییزکردن لە لای دەستەی مەدەنی دادگای تەمییزەوە بگرێتەبەر.

8- رادەربڕین دەربارەی ئەو تانانەی لە لایەن لایەنەکانی دەعوا پێشکەشی دادگاکانی تێهەڵچوونەوە بە سیفەتی تەمییزی کروان لە دەعواکانی کەتن و سەرپێچی یەکلاکراوە لە لایەن دادگاکانی کەتن و دەعواکانی کەتن و سەرپێچی یەکلاکراوە لە لایەن دادگاکانی نەوجەوانان و پێشکەشکردنی لائیحەو خوێندنەوەکانی بۆی بەدواداچوونیان.

9- نوێنەرایەتیکردنی داواکاری گشتی لە ئەنجومەنی تێهەڵچوونەوە لە ناوچەی تێهەڵچوونەوە و روون کردنەوەی ئاستەنگەکانی کاری دادگەریی و پێشکەشکردنی پێشنیارەکان بۆی بۆ پەرەپێدانی کاری دادگاکان و خێرایی یەکلاکردنەوەی کێسەکان یان یەکێك لە جێگرەکانی یان یەکێك لە داواکارە گشتییەکانی تێهەڵچوونەوە بۆ هەڵسان بەم کارە رابسپێرێت.

10- پێشنیارکردنی پێکهێنانی دەستەیەك یان زیاتر بۆ نوێنەرایەتیکردنی داواکاری گشتی لەبەردەم دادگای تاوانکاریی و خستنەڕووی ناوی سەرۆکەکان و ئەندامەکانی لەبەردەم ئەنجومەندا بۆ دەسنیشانکردنیان.

11- پێکهێنانی دەستەیەك یان زیاتر بۆ تێڕوانین لە بڕیاری یەکلاکەرەوە بۆ دادوەرانی داواکاری گشتی تایبەتمەند بە لێکۆڵینەوەو سەرۆکایەتیکردنی یان راسپاردنی یەکێك لە جێگرەکانی بۆ سەرۆکایەتیکردنی.

12- هەڵسان بەو کارو ئەرکانەی کەوا سەرۆکی داواکاری گشتیی هەرێم بۆی دەنێرێت.

دەروازەی چوارەم

دامەزراندنی دادوەرانی داواکاری گشتی و ماف و ئیمتیازاتیان

بەشی یەکەم

دامەزراندنی دادوەرانی داواکاری گشتی

ماددەی (30):

یەکەم: لەدوای بەرکاربوونی ئەم یاسایە مەرجە لەوەی لە پۆستی دادوەری داواکاری گشتی دادەمەزرێت کەوا دەرچووی پەیمانگەی دادگەریی بێت لە هەرێمدا.

دووەم: ئەنجومەنی داواکاری گشتی شوێنی کاری دادوەری داواکاری گشتی لەدوای دەرکردنی مەرسومی هەرێمیی بە دامەزراندنی دیاری دەکات.

ماددەی (31):

دادوەری داواکاری گشتی کارەکانی خۆی پیادە ناکات تەنها پاش ئەنجامدانی ئەم سوێندخواردنەی خوارەوە نەبێت:

(سوێند بەخودای مەزن کەوا ئەرکەکانی وەزیفەکەم بەچاکترین شێوە ئەنجام بدەم و بەحەق و بەدادپەروەری لە نێوان خەڵکیدا حوکم بدەم و یاساکان پیادە بکەم و بە ئەمانەت و بێ لایەنگیرییەوە چاودێریی مەشروعیەتیان بکەم).

د- دادوەرانی داواکاری گشتی ئەم سوێندە لەبەردەم سەرۆکی دەسەڵاتی دادگەرییەوە ئەنجام دەدەن و سەرۆکی داواکاری گشتیی هەرێمیش ئەم سوێندە لەبەردەم سەرۆکی هەرێمدا ئەنجام دەدات.

ماددەی (32):

یەکەم: سەرۆکی داواکاری گشتیی هەرێم و جێگرەکانی لە نێوان دادوەرانی داواکاری گشتی لە پۆلینکراوی یەکەم بۆ ماوەی چوار ساڵی شیاو بۆ یەکجار نوێکردنەوە دادەمەزرێن لە دوای دەسنیشانکردنیان لە لایەن دادوەرانی داواکاری گشتی بەزۆرینەی رێژەیی دەنگەکانیان و بەسەرپەرشتیکردنی ئەنجومەنی داواکاری گشتی بەو مەرجەی لەوانەبن کەوا لە وەزیفەکانی داواکاری گشتی بۆ ماوەیەك لە دە ساڵ کەمتر نەبێت راژەیان هەبێت و ئەنجومەن بەرزکردنەوەی ناوەکیان بۆ سەرۆکی دەسەڵاتی دادگەری لە ئەستۆ دەگرێت بۆ خستنەبەردەمی سەرۆکی هەرێم بۆ دەرکردنی مەرسومی هەرێمیی بە دامەزراندنیان.

دووەم: سەرۆکی داواکاری گشتیی ناوچەی تێهەڵچوونەوەو جێگرەکانی لە نێوان دادوەرانی داواکاری گشتی لە ناوچەی تێهەڵچوونەوە بەو مەرجەی بەلای کەم لە پۆلینکراوی سێیەم بن بۆ ماوەی چوار ساڵی شیاو بۆ نوێکردنەوە دادەمەزرێن لە دوای دەسنیشانکردنیان لە لایەن دادوەرانی داواکاری گشتی لە ناوچەی تێهەڵچوونەوە بەزۆرینەی رێژەیی دەنگەکانیان و بەسەرپەرشتیکردنی ئەنجومەنی داواکاری گشتییەوە.

سێیەم: ئەنجومەن میکانیزمی دەسنیشانکردنی سەرۆکی داواکاری گشتیی هەرێم و جێگرەکان و سەرۆکی داواکاری گشتیی ناوچەی تێهەڵچوونەوەو جێگرەکانی بە رێنمایی دیاری دەکات کەوا ئەنجومەن دەری دەکات.

بەشی دووەم

ماف و پابەندییەکان

ماددەی (33):

1- پلەکانی دادوەرانی داواکاری گشتی چوار پلەن (أ – ب – جـ – د) و بە پلەی (د) دەست پێدەکات.

2- ئەنجومەنی داواکاری گشتی بڕیاری خۆی بە بەرزکردنەوەی دادوەری داواکاری گشتی لە رێکەوتی شایستەبوونیدا دەردەکات ئەگەر بۆی سەلمێنرا کەوا لێهاتووە بۆ بەرزکردنەوە ئەویش بەپێی حوکمەکانی یاسای دەسەڵاتی دادگەریی بەرکارەوە.

ماددەی (34):

1- پۆلینکراوەکانی دادوەرانی داواکاری گشتی چوار پۆلینکراون (یەکەم – دووەم – سێیەم – چوارەم) و بەپۆلینکراوی (چوارەم) دەست پێدەکات.

2- دادوەری داواکاری گشتی لە پۆلینکراوێك بۆ پۆلینکراوێکی دیکە بە بڕیاری ئەنجومەنی داواکاری گشتی لە ڕێکەوتی شایستەبوونیدا بەرز دەکرێتەوەو ڕێکارو حوکمی تایبەت بە پلەبەرزکردنەوەی دادوەران کە لە یاسای دەسەڵاتی دادگەریی بەرکاردا دەقیان لەسەرکراوە پەیڕەو دەکرێن.

ماددەی (35):

1- حوکمەکانی یاسای دەسەڵاتی دادگەری لەوەی پەیوەستە بە گواستنەوەو ناردن و مۆڵەتی ئاسایی و خوێندن و خانەنشینی و دەسلەکارکێشانەوە، بەسەر دادوەرانی داواکاری گشتیدا پیادە دەکرێن.

2- دادوەرانی داواکاری گشتی و دادوەرانی حوکمدان لە ماف و ئیمتیازات و لە گشت ئەو مووچەو دەرماڵەی وەریدەگرن، یەکسان دەبن.

3- دادوەری داواکاری گشتی بۆی هەیە یەك ساڵ لە ناوەوە یان دەرەوەی هەرێم خۆی تەرخان بکات بۆ پێشکەشکردنی لێتوێژینەوە یان توێژینەوەیەك لە بابەتێکی پەیوەست بە تایبەتمەندییەکانی داواکاری گشتی و تایبەتمەندییەکانی دادوەریی و دادگەریی لەسەر پێشنیاری سەرۆکی داواکاری گشتیی هەرێم و بڕیارێك لە ئەنجومەنی داواکاری گشتییەوە لەسەر داواکارییەك کەوا دادوەری داواکاری گشتی پێشکەشی دەکات تیایدا شوێنی خۆتەرخانکردن ئەو بابەتەی بەنیازە توێژینەوەی تیادا بکات یان لێتوێژینەوە دەربارەیەوە پێشکەش بکات دیاری دەکات بەپێی ڕێنمایی کەوا لە ئەنجومەنەوە دەردەکرێت.

ماددەی (36):

دادوەری داواکاری گشتی پابەند دەبێت بەوەی دادوەر پێیەوە پابەندە لەو ئەرکانەی لە یاسای دەسەڵاتی دادگەرییدا دەقیان لەسەر کراوە.

بەشی سێیەم

حوکمە گشتییەکان

ماددەی (37):

نابێت دادوەری داواکاری گشتی ڕاگیر بکرێت یان ڕێکار دژی بگیرێتەبەر جگە لە حاڵەتی ئەنجامدانی تاوانکارییەکی بینراو بەبێ وەرگرتنی ڕەزامەندی ئەنجومەنی داواکاری گشتییەوە.

ماددەی (38):

یەکەم: نەیاریکردنی (مخاصمە) دادوەرانی داواکاری گشتی و لاچوونیان (تنحی) و ڕەتکردنەوەیان ملکەچ دەبێت بۆ ئەو حوکمانەی لە یاسای دادبینییە مەدەنییەکانی بەرکار دەقیان لەسەرکراوە، و ئەوەی دادوەر لە دادگاکاندا پێی ڕەت دەکرێتەوە دادوەری داواکاری گشتیشی پیٚ ڕەت دەکرێتەوە، و داوای ڕەتکردنەوەی پێشکەشی سەرۆکی داواکاری گشتی لە ناوچەی تێهەڵچوونەوە دەکرێت بۆ تێڕوانین تیایدا.

دووەم: ئەگەر دادوەری داواکاری گشتی هۆیەکی ڕەتکردنەوە تیایدا هاتە کایەوە یان هەستی بەشڵەژان کرد ئەوا پێویستە لەسەری داوای لاچوونی (تنحی) لە سەرۆکی داواکاری گشتی ناوچەی تێهەڵچوونەوە بکات، و ئەویش لەسەریتی کەوا بڕوانێتە داواکارییەکەی.

ماددەی (39):

1- دەکرێت دادوەرانی داواکاری گشتی بۆ دادگاو دەستە دادگەرییەکانی دیکە بگوازرێنەوە بۆ کارکردن تیایاندا وەك دادوەر، هەروەها گواستنەوەی دادوەران بۆ داواکاری گشتی بۆ ئەوەی وەك دادوەری داواکاری گشتی کاربکەن، ئەویش لەسەر داوای خۆیان پاش ڕەزامەندی ئەنجومەنی داواکاری گشتی و بڕیاری سەرۆکی دەسەڵاتی دادگەریی.

2- دادوەرانی داواکاری گشتی لەگەڵ دادوەرانی دادگاکان یەکسان دەبن لە وەرگرتنی پۆست و وەزیفە دادگەریی و کارگێڕییەکانی هاتوو لە یاسای دەسەڵاتی دادگەریی و یاساکانی دیکە بەپێی ئەو حوکمانەی تیایاندا هاتووە.

ماددەی (40):

یەکەم: دادگاکانی لێکۆڵینەوە کە بەپێی ماددەی (31)ی یاسای دەسەڵاتی دادگەریی هەرێم ژمارە (23)ی ساڵی 2007 پێکهێنراون، هەڵدەوەشێنەوە.

دووەم: لێکۆڵەرە دادوەرییەکان و فەرمانبەرانی دادگاکانی لێکۆڵینەوە بۆ میلاکی داواکاری گشتی دەگوازرێنەوە لەگەڵ پارێزگاری کردن لە ماف و ئیمتیازاتە وەزیفەییەکانیان و گشت مولکەکانی دادگا باسکراوەکان و دۆسیەکانیان دەبێتە هی داواکاری گشتی.

سێیەم: زاراوەی (دادوەری داواکاری گشتی) دێتە شوێنی (دادوەری لێکۆڵینەوە) و (فەرمانگەی لێکۆڵینەوە) و (دادگای لێکۆڵینەوە) لە هەر شوێنێکی یاسای بنەماکانی دادگایکردنە سزاکارییەکانی ژمارە (23)ی ساڵی 1971و هەموارکردنەکانی و یاساکانی دیکە هاتبن.

ماددەی (41):

بەڕێوەبەرایەتیەك بەناوی (بەڕێوەبەرایەتی پۆلیسی دادگەریی) پێکدەهێنرێت کەوا لەرووی کارگێڕییەوە سەر بە سەرۆکایەتی داواکاری گشتییەوە دەبێت بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی ناوخۆ بۆ هەڵسان بە ڕێکارەکانی بەدواگەڕان و لێکۆڵینەوە لە

تاوانەکان و کۆکردنەوەی بەڵگەکان و جێبەجێکردنی ئەو بڕیارانەی لە لایەن داواکاری گشتییەوە دەردەکرێن، و کارەکانی بەرێنمایی رێکدەخرێن کەوا ئەنجومەن دەری دەکات.

ماددەی (42):

یەکەم: لەو شتانەی لەم یاسایەدا دەقێکی تایبەتیان لەسەر نەهاتووە حوکمەکانی یاسای دەسەڵاتی داگەریی هەرێمی کوردستان ژمارە (23)ی ساڵی 2007 یان هەر یاسایەکی دیکە کەوا جێگەی دەگرێتەوەو یاسای راژەی مەدەنی بەرکار پیادە دەکرێن.

دووەم: کارکردن بە یاسای داواکاری گشتی ژمارە (159)ی ساڵی 1979 و هەموارکردنەکانی لە هەرێمدا رادەگیرێت.

ماددەی (43):

کار بەهیچ دەقێك یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکرێت.

ماددەی (44):

پێویستە لەسەر لایەنە تایبەتمەندەکان و ئەنجومەنی دادگەریی و وەزیرە تایبەتمەندەکان، ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن. و لەدوای مانگێك لە بلاْوکردنەوەی لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا کاری پێ دەکرێت.

د. یوسف محمد

سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان – عێراق

((هۆیە پێویستکارەکان))

لەبەر تێپەڕبوونی زیاتر لە سێ دەیە بەسەر دەرکردنی یاسای داواکاری گشتی ژمارە (159)ی ساڵی 1979دا، و بەمەبەستی کاراکردنی داواکاری گشتی بەشێوەیەك کەوا هاوتەریب بێت لەگەڵ ئەو پێشکەوتنانەی لەهەرێمی کوردستان – عێراق هاتوونەتە کایەوەو پیادەکردنی دەسەلاْتەکانی بەپێی یاسا وەك یەکێك لە پێکهاتەکانی دەسەلاْتی دادگەریی بەپێی دەستور، لە رێگەی پێکهێنانی ئەنجومەنێك بۆ داواکاری گشتی کەوا تایبەتمەند بێت لە تێڕوانینی گشت ئەو شتانەی پەیوەستن بە کاروباری دادوەرانی داواکاری گشتی و ماف و ئەرکەکانیان و لەپێناو یەکسانیکردنیان لەگەڵ دادوەرانی حوکمدا لە ماف و ئیمتیازاتەکانیاندا لەبەر ئەوەی یەکسان کراون لە کارامەیی و ئەو مەرجانەی پێویستن بۆ لەئەستۆ گرتنی ئەرکەکانی یەکتری و لەپێناو پێدانی دەسەلاْتی پێویست بە دادوەرانی داواکاری گشتی بۆ بەرەنگاربوونەوەی گەندەڵی بەگشت شێوازەکانی و لەپێشەوەیاندا گەندەڵی کارگێڕی و دارایی و پاراستنی مایەی گشتی، و لەپێناو بەخشینی مافی بەرزکردنەوەی دەعوای مەدەنی بە داواکاری گشتی بۆ پاراستنی مایەی گشتی و خێزان و منداڵ، هەروەها مافی بەرزکردنەوەی هەردوو دەعوای دەستوری و کارگێڕی بۆ پاراستنی دەستورو مەشروعیەت، و وەك جەختکردنەوەیەك

لەسەر چاودێریکردنی پرنسیپی مەشروعیەت ئامادەبوونی داواکاری گشتی کراوەتە مەرج بۆ دروستی گرێدانی دانیشتنەکانی دادگاکان، و لەپێناو پێدانی دەسەلاتی لێکۆڵینەوە لە تاوانەکان بە داواکاری گشتی ئەویش بە ئامانجی جیاکردنەوە لە نێوان هەردوو دەسەلاتی لێکۆڵینەوەو حوکمدان بە مەبەستی دەستەبەرکردنی پرنسیپی دادپەروەری و بێ لایەنگیریی وەك پەیڕەوکردنێك بۆ ئەوەی لە زۆربەی ولآتانی جیهاندا کاری پێدەکرێت و بۆ چەسپاندنی پرنسیپی سەروەری یاسا، ئەوا ئەم یاسایە دەرچوێندرا.